



Hry s textom (nielen) pre dyslektikov

*Rozvoj čítania
a naratívnych schopností*

Katarína Loulová



detská
náučná
edícia

školáci

8-10
rokov



Albatros

Hry s textom (nielen) pre dyslektikov

Vyšlo aj v tlačovej podobe

Objednať môžete na
www.albatrosmedia.sk



Katarína Loulová
Hry s textom (nielen) pre dyslektikov – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2022

Všetky práva vyhradené.
Žiadna časť tejto publikácie nesmie byť rozširovaná
bez písomného súhlasu majiteľov práv.

ALBATROS  **MEDIA**

Úvod

Vážení rodičia, vážení pedagógovia,

v rukách držíte knižku, ktorá je určená všetkým deťom, no najmä tým, ktoré majú ťažkosti s čítaním s porozumením. Nie je určená začínajúcim čitateľom, ako predchádzajúca „Čítanka pre dyslektikov“ – je jej voľným pokračovaním a dopĺňa edíciu kníh s farebne odlišenými slabikami zameraných na rozvoj dieťaťa. Okrem čítania deti pri práci s knižkou využijú farebné pastelky, papier, zošit, záložku, či iný bežný doplnkový materiál, ktorý má každé dieťa doma, v škole či v školskom klube detí a podobne.

Komu je teda knižka určená?

Knižka má využitie pre všetky deti, ktoré majú aspoň čiastočne osvojenú techniku čítania, no boria sa s problémami s porozumením čítaného textu. Nedostatočné porozumenie totiž negatívne ovplyvňuje celý proces učenia a osvojovania si vedomostí prostredníctvom samostatného čítania. Sami pedagógovia si často všimnú výrazné rozdiely vo výkonoch detí – pri písomnom skúšaní dieťa zlyháva, pri ústnom preverovaní vedomostí naopak podáva výborné výkony. To je spôsobené práve nedostatočnou schopnosťou niektorých detí porozumieť tomu, čo čítajú, hoci ich čítací prejav môže byť plynulý, v primeranom tempe, i bez chybovosti. V neposlednom rade je knižka nástrojom na rozvoj naratívnych schopností detí, teda je vhodná i pre deti s narušenou komunikačnou schopnosťou, podporuje rozvoj slovnej zásoby, sociálnych a emocionálnych kompetencií detí, podnecuje ich kreativitu, podporuje jemnú motoriku, grafomotoriku, schopnosť zrkového rozlišovania, no slúži tiež na fixáciu niektorých základných vedomostí osvojených v predmete slovenský jazyk v rámci prvého stupňa ZŠ (najmä v rámci prvých troch ročníkov – čiže v prvom vzdelávacom cykle). Okrem samotných detí je knižka samozrejme určená ich rodičom, no tiež pedagógom – najmä školským špeciálnym pedagógom, poradenským špeciálnym pedagógom, ale i pedagogickým asistentom, či vychovávateľom v školských kluboch detí a centrách pre deti a rodiny – jednoducho všetkým dospelým, ktorí sa podieľajú na výchovno-vzdelávacej činnosti a rozvoji detí.

Ako s knižkou pracovať?

Knižka je rozdelená na dve časti:

Prvá časť s názvom „Hry s textom“ – obsahuje malú **Čitateľskú rozcvičku**, **Neposlušné slová a vety**, **Popletené príbehy** – ide o čítanie a prácu s vetami s dopĺňaním chýbajúcich slov, usporadúvaním slov vo vetách, ako aj usporadúvaním viet v krátkych príbehoch doplnených vhodnými ilustráciami.

Čitateľská rozcvička je tvorená tabuľkou so slabikami, jedno-, dvoj- a trojslabičnými slovami a tiež tzv. pseudoslovami, teda vymyslenými slovami bez významu. Úlohou dieťaťa je čítať tabuľku po jednotlivých stĺpcoch s využitím záložky, pričom sa dieťa snaží čítať čo najrýchlejšie. V prípade, že pri čítaní bude prítomná zvýšená chybovosť, je možné tabuľku prečítať opakovane. Možno je tiež vyberať náhodné slabiky či slová tak, že dieťaťu budeme ukazovať text v okienku tabuľky, ktorý má prečítať. Dôležité je dodržať postupnosť – teda začať slabikami a postupovať k slovám a nakoniec pseudoslovám. Ak sa dieťaťu darí aj pri tejto variácii, od postupnosti môžeme upustiť. Cvičenie je zamerané na „rozčítanie sa“ pred samotnou prácou s textom pri nasledujúcich úlohách.

Neposlušné slová a vety – v tejto časti dieťa pracuje s vetami a krátkymi príbehmi. Na základe významu vety dopĺňa chýbajúce slová, či časti slov, usporadúva slová vo vete tak, aby bola veta zrozumiteľná, pričom vety v správnom znení prepíše. Pri individuálnej činnosti s dieťaťom môžeme od prepisovania viet upustiť – dieťa môže len verbálne prezentovať jej správne znenie (pri činnosti vždy prihliadame na špecifiká dieťaťa, jeho aktuálne schopnosti a možnosti, zdravotný stav a pod. – napr. u dieťaťa s dysgrafiou, či s DMO, alebo inou poruchou hybnosti, nemusíme prepisovanie zaraďovať vôbec).

Popletené príbehy – časť sa skladá z troch krátkych príbehov, ktoré však majú popletené poradie viet, a tak príbeh nedáva zmysel – úlohou dieťaťa je priradiť k vetám poradové číslo tak, ako by mali za sebou nasledovať, prečítať nahlas usporiadaný príbeh a následne zreprodukovať jeho obsah vlastnými slovami. Pridaná je i bonusová úloha, v ktorej má dieťa napísať vlastný krátky príbeh tvorený desiatimi vetami, rozstrihať príbeh – každá veta bude na samostatnom papieriku. Dieťa potom premieša papieriky a pokúsi sa príbeh opäť správne zložiť. Rovnakú úlohu môže zadať kamarátovi, súrodencovi, rodičovi či pedagógovi.

Druhá časť knižky je tvorená desiatimi príbehmi, ktorých hlavnými hrdinami sú deti. Každý príbeh má dve verzie záveru – verziu A a verziu B, teda dva konce. Dieťa si vyberá, ktorá verzia sa mu páči viac a prečo, prípadne doplní vlastnú verziu. Neexistuje pritom „zlá“ či „dobrá“ verzia záveru daného príbehu, čo umožní dieťaťu byť úspešné akokoľvek sa rozhodne. K obojm verziám sú ďalej uvedené otázky na preverenie porozumenia prečítaného textu a tiež rôzne úlohy, ktoré nabádajú dieťa k verbálnej prezentácii vlastného názoru, skúseností či predstáv (teda rozvíjajú jeho naratívne schopnosti), podnecujú jeho kreativitu no rozvíjajú tiež jemnú motoriku a grafomotoriku pri úlohách orientovaných na tvorbu z papiera, plastelíny a podobne, rovnako podporujú rozvoj jeho sociálnych a emocionálnych kompetencií. Zaradené sú taktiež úlohy na rozvoj zrakového rozlišovania a orientácie v texte, ako aj mnohé iné úlohy podporujúce fixáciu osvojených vedomostí z predmetu slovenský jazyk.

S knižkou je možné pracovať rôznymi spôsobmi – nielen s jedným dieťaťom, ale v školskom či poradenskom zariadení i s malou skupinou detí, napríklad v rámci reedukácie so špeciálnym pedagógom. Pri činnosti s knižkou, ako už bolo uvedené, je potrebné prihliadať na individuálne špecifiká detí, na ich prípadné obmedzenia či znevýhodnenia, kedy môžeme využiť všetky dostupné kompenzačné pomôcky, ktoré dieťa bežne využíva, a sú pre konkrétne dieťa efektívne (napr. čítacie okienko, záložku, farebné prekrývacie fólie, zväčšovanie textov, príložené lupy a pod.). Rovnako miera podpory, ktorú dieťaťu pri práci s textom poskytneme, by mala byť primeraná a vychádzať by mala zo zóny najbližšieho vývinu. Nenecháme teda dieťa trápiť sa s úlohou, ak sa mu nedarí, ale poskytneme pomoc, aby ju zvládlo. Nesmierne dôležité je, aby malo dieťa možnosť zažiť úspech ocenený pochvalou. Pochvala je totiž pre deti veľmi silným motivačným stimulom.

Schopnosť čítať a najmä rozumieť čítanému je kľúčovou kompetenciou pre ďalší rozvoj a vzdelávanie každého dieťaťa. Čas nácviu tejto kompetencie nie je rozhodne strateným časom – ani pre dieťa, ani pre rodiča, či pedagóga – naopak, je to investícia do budúcnosti dieťaťa bez ohľadu na jeho špecifiká, znevýhodnenie či iné osobitosti. Čím dokonalejšia bude jeho schopnosť čítať a súčasne porozumieť čítanému, tým väčšie šance bude mať pri prezentácii vlastných silných stránok a predpokladov, realizácii svojich snov a životných cieľov.

Obsah

HRY S TEXTOM.....	8
ČITATEĽSKÁ ROZCVIČKA.....	8
NEPOSĽUŠNÉ SLOVÁ A VETY.....	9
POPLETENÉ PRÍBEHY.....	12
Buchty.....	12
Kamaráti.....	14
Jarné upratovanie.....	15
DARČEK.....	17
PUFO A MUFO.....	23
VRABČIAK EMIL.....	32
VEĽKÉ DIVADLO.....	41
PUDINGOVÉ PREKVAPENIE.....	48
LETNÁ LYŽOVAČKA.....	57
TAJOMSTVO.....	64
ZVONEC A KONIEC.....	75
PRETEKY S ČASOM.....	84
KOHO ZJEDLA MIA.....	93







HRY S TEXTOM

ČITATELSKÁ ROZCVIČKA



Prečítaj nahlas nasledujúce slabiky, slová a pseudoslová (t. j. vymyslené slová bez významu – náhodný zhluk hlások). Čítaj po stĺpcoch, použi záložku a snaž sa čítať čo najrýchlejšie:

OD	VOZY	HODINY	PREDPOKLAD	UZ	ODROB
BOD	KOZA	PRELOŽÍ	PODKLADY	CIP	KUMISA
POĎ	VÁZA	ZÁSTERA	HLADOMOR	ZRK	ZAPOCE
NAD	BRÁNA	VEČERA	PREPOČET	CRP	MEVALU
PÁD	SAMA	POMÁHA	PRÍLEŽITOSŤ	MIC	KRUCEP
POD	DOMA	ZAVOLÁ	POVYNÁŠA	OZI	NUMOT
HOĎ	BRADA	KOMÍNY	VYSPOVEDÁ	NEC	SIVECE
DO	DÁMA	POVALY	PREZENTÁCIA	MOET	BUDULE
BUĎ	KÁVA	PRESKOČÍ	AKOKOLVEK	KRZE	DOBUKY
CHOĎ	LUNA	NAPÍŠU	MNOHORAKÝ	ZEVOJ	VEDICU
SKOK	MELÚ	MALINY	ZASTUPUJÚCA	MRZA	BELUCE
KVET	MILÁ	KOLESÁ	ANEKDOTA	CEROP	NAVERU
VEĎ	LÁVA	POČÍTA	PROJEKTOR	PROCE	MODURE
SVET	VÍLA	MOTORY	INŠTALÁCIA	HUREJ	OSUZA
BAR	LÁME	NÁNOSY	KRKOLOMNÁ	ŽIČE	UVETU
DAR	SILA	KUCHYNE	ZODPOVEDÁ	EVLE	SAMENI
CÁR	PÍLA	HUSACÍ	NEVIDIACI	ŠTREP	ZURECO
FÓR	MALÝ	PAPUČE	PREDVOLAJÚ	KRIŠ	AZIME

NEPOSLUŠNÉ SLOVÁ A VETY

Doplň do viet chýbajúce slová:

MAMA SAMA VOZÍ EMU KAŽDÉ _____ DO ŠKOLY.

VLADO RÁD HRÁVA FUTBAL S KAMARÁTMI
NA VEĽKOM FUTBALOVOM _____.

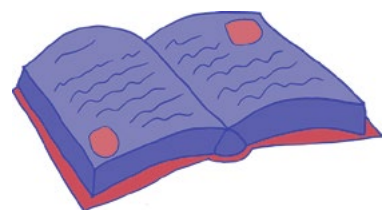


ZOJA PEČIE TIE NAJLEPŠIE _____ S MALINAMI
A ČUČORIEDKAMI NA SVETE.

DOMA MÁME V OBÝVAČKE OBROVSKÝ _____,
NA KTOROM OTEC KAŽDÝ VEČER SLEDUJE NAJNOVŠIE
SPRÁVY Z DOMOVA I ZO SVETA, NO NAJRADŠEJ POZERÁ
ŠPORTOVÉ NOVINY.

MOJA SESTRA NATAŠA SA CELÉ DNI ZABÁVA ČÍTANÍM
ROZPRÁVKOVÝCH _____.

ADAM JE NAJLEPŠÍ _____ Z NAŠEJ TRIEDY,
LEBO MÁ V ŽIACKEJ _____ LEN SAMÉ
_____.



KEŽ SI ZABUDNEM NAPÍSAŤ _____,
PANI UČITELKA SA HNEVÁ A ZAPÍŠE MI
_____.

BARBORA REPREZENTUJE ŠKOLU V ŠPORTOVEJ
GY __ _ ST _ K __, NAJLEPŠIE SA JEJ DARÍ NA KLADINE
A NA HRAZDE.

ALENA VYHRALA POSLEDNÉ BEŽECKÉ _____
V ŠAMORÍNE S OBROVSKÝM NÁSKOKOM PRED OSTATNÝMI
S _ P _ R K _ M _.

GABO NERÁD _____ TRÁVU NA DVORE A V ZÁHRADE,
RADŠEJ BY SA IŠIEL S KAMARÁTMI VOZIŤ NA B _ C _____
NA DOPRAVNÉ IHRISKO ZA ŠKOLOU.



NAŠA MAČKA ELVÍRA MÁ SEDEM MALÝCH _____,
JEDNO JE SIVÉ, DRUHÉ BIELE, TRETIE JE STRA ___ É,
ŠTVRTÉ JE ROVNAKÉ AKO PRVÉ, PIATE JE HNEDE, ŠIESTE
ZAS TIGROVANÉ A _____ JE TIEŽ B _____ AKO TO DRUHÉ.

PEŤO POMÁHA SVOJEJ _____ STRÁŽIŤ SVOJHO
MLADŠIEHO _____ EMILA.



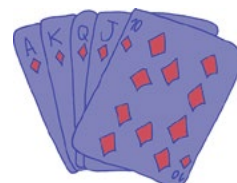
**Usporiadaj slová vo vete do správneho poradia,
vetu správne prepíš:**

SERVISE OTEC V AUTOMECHANIK AKO PRACUJE.

ČASTO ŠKOLY DO MAREK MEŠKÁ.

SPOLU SA NAJVIAC VIANOCE NA TEŠÍM SME ŽE, VŠETCI.

SI VEČER MAMA CEZ PRÁZDNINY ZAHRÁ S OTCOM KARTY
A INÉ S DEŤMI HRY SPOLOČENSKÉ.



PONÁHLAŤ MUSÍM AUTOBUS NA RÁNO SA ABY PRIŠIEL
NAČAS SOM ŠKOLY DO.

KAMARÁTKY OD UŽ PRVÉHO NAJLEPŠIE HELENA
SÚ A KLÁRA ROČNÍKA.

A DEDKO STARÁ SADÍ SA BABKA ZELENINU O TRÁVNIK
A STROMY V ZÁHRADĚ OVOCNÉ.



LETISKU CESTOU KUFOR NA SA DOVOLENKY
Z STRATIL DANOVI.



MAŠKRTY PES RÁD DUNČO NÁŠ KOSTI MÁ VEĽMI
A PSIE.

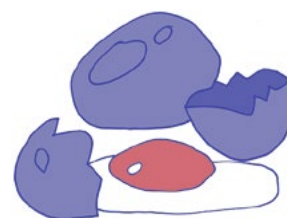
POPLETENÉ PRÍBEHY

Zorad' vety v nasledujúcich príbehoch do správneho poradia, označ vety poradovým číslom a takto zoradené vety nahlas prečítaj. Svojimi slovami potom prerozprávaj dej každého príbehu:

Buchty



SIMONA TEDA VYLOŽÍ NA PRACOVNÚ DOSKU MÚKU, VAJCIA, CUKOR, DROŽDIE, MLIEKO, MASLO A TIEŽ SLIVKOVÝ LEKVÁR, TEN MÁ NAJRADŠEJ.



PLECH VLOŽIŤ DO ROZOHRIATEJ RÚRY.



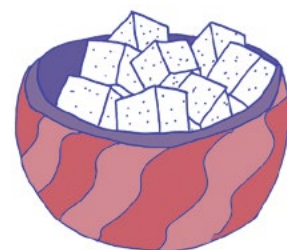
AKO PRVÉ JE POTREBNÉ PRIPRAVIŤ SI VŠETKY INGREDIENCIE, TEDA SUROVINY, KTORÉ NA BUCHTY POTREBUJEME.



NAJPRV JE NUTNÉ PRIPRAVIŤ Z MLIEKA, TROŠKY CUKRU A KOCKY DROŽDIA KVÁSOK.



MAMA SIMONU NAVIGUJE, AKO MÁ POSTUPOVAŤ, ČÍM MÁ ZAČAŤ.



KEĎ SÚ UŽ VŠETKY BUCHTY ULOŽENÉ NA PLECHU, TREBA ICH POTRIEŤ ROZŠLAHANÝM ŽLTKOM A NECHAŤ EŠTE CHVÍLU NAKYSNÚŤ.



MAMA DNES PEČIE BUCHTY, SIMONA JEJ CHCE POMÁHAŤ.



VŠETKO SPOLU VYMIESIŤ RUČNÝM MIXÉROM.



POTOM DO PREOSIATEJ MÚKY NALIAŤ HOTOVÝ KVÁSOK, PRIDAŤ VAJCE A MASLO.



NAPLNENÉ BOCHNÍČKY – BUCHTY – ULOŽIŤ NA OLEJOM VYMASTENÝ PLECH, KLÁŠŤ ICH TREBA TESNE VEDĽA SEBA.



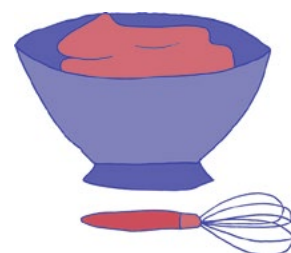
DOBRÚ CHUŤ!



NAKYSNUTÉ CESTO POTOM NA POMÚČENEJ DOSKE ROZDELIŤ NA MALÉ BOCHNÍČKY, KTORÉ SA NAPLNIA SLIVKOVÝM LEKVÁROM.



VYMIESENÉ CESTO JE TREBA ZAKRYŤ A ULOŽIŤ NA TEPLÉ MIESTO NA HODINU KYSNÚŤ.



PIEČŤ ASI 40 MINÚT.



RÚRU ROZOHRIAŤ NA 180 STUPŇOV CELZIA.



UPEČENÉ BUCHTY POSYPAŤ PRÁŠKOVÝM CUKROM A NECHAŤ VYCHLADNÚŤ.

Kamaráti



A TAK SA ROZHODOL, ŽE SA TO S MARCELOM POKÚSI UROVNAŤ A UDOBRIŤ SA.



„MOHLI BY SME SKOČIŤ ZA EDOM, MÁ NOVÉHO PSA, A POTOM NA IHRISKO NA ČAPOVANÚ KOFOLU, ČO TY NA TO?“ NAVRHOL MARCEL A VŠETKO BOLO MEDZI NIMI ZAS AKO PREDTÝM.



MARCELA TO UŽ BEZ MILOŠA NEBAVILO, CHÝBAL MU PARŤÁK AJ NA NOHEJBALOVOM TRÉNINGU, KAM OD TEJ HÁDKY TIEŽ PRESTAL CHODIŤ.



MARCEL SA POHÁDAL S NAJLEPŠÍM KAMARÁTOM MILOŠOM.



V PODSTATE IŠLO LEN O TAKÚ HLÚPOSTĽ, ALE UŽ TÝŽDEŇ SA NEBAVIA.



MARCEL SA NAJPRV ZATVÁRIL NEPRÍSTUPNE, NO TO HO LEN NAŤAHOVAL A O CHVÍLKU POVEDAL: „NO KONEČNE, KAMOŠ, TI TO TRVALO. UŽ ANI NEVIEM, PREČO SME SA TO VLASTNE POHÁDALI. ASI PRE NEJAKÚ BLBOSŤ, KEŽ SI NA TO ANI NESPOMÍNAM. ČO DNES PODNIKNEME?“



POČKAL HO TEDA PO VYUČOVANÍ A VRAVÍ MU: „POČUJ, KAMOŠ, ČO KEBY SME ZAKOPALI VOJNOVÚ SEKERU?“



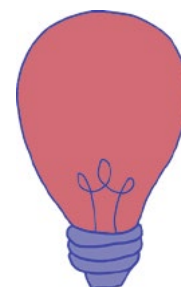
Jarné upratovanie



BOLA VYPÁLENÁ ŽIAROVKA.



EMA Z TEJ ÚLOHY NEBOLA NADŠENÁ, LEBO V PIVNICI SA DOSŤ BOJÍ.



NEDALO SA VŠAK NIČ ROBIŤ, VZALA VEDRO, HANDRU, PRACHOVKU A SAPONÁT A POBRALA SA DOLU SCHODMI DO PIVNICE.



BOLI JARNÉ PRÁZDNINY A EMA DOSTALA OD MAMY NA DNES BOJOVÚ ÚLOHU UPRATAŤ PIVNICU.



PRVÉ NEPRÍJEMNÉ PREKVAPENIE JU ČAKALO, KEĎ CHCELA ZAŽAŤ SVETLO – ŠŤUKLA VYPÍNAČOM A NIČ.



KONEČNE SVETLO.



VRÁTILA SA TEDA HORE DO BYTU A POHĽADALA NÁHRADNÚ ŽIAROVKU, ZIŠLA ZASA DOLU PO SCHODOCH A ŽIAROVKU VYMENILA.



ODOMKLA DVERE NA ICH PIVNICI A PUSTILA SA DO UPRATOVANIA – NAJPRV VYTRIEDILA SVOJE STARÉ NEPOTREBNÉ VECI – HARABURDY – AKO HOVORILA MAMA A POTOM POVYMETALA PAVUČINY, UMYLA OKNO, VYTRELA PODLAHU.

